

Prilog ratnoj povijesti – 13. PO trd Koprivnica

Uz 20. obljetnicu ustrojavanja postrojbe (1994. – 2014.)

DAMIR VUKOVIĆ

1. Ustrojavanje 13. PO trd-a u Koprivnici

Kao što glasi krilatica istaknuta na ratnoj zastavi ovekoprivničke ratne postrojbe iz Domovinskog rata, „*Vincere aut mori – pobijediti ili umrijeti*“ (preuzeta spovijesnog grba hrvatskog bana Petra Frankopana), takav je bio i cijeli ratni put postrojbe: hrabar, munjevit, beskompromisan i učinkovit.

Tijekom burnih događanja u Domovinskom ratu i preustrojaratnih postrojbi u našoj Koprivničko-križevačkoj županiji, 1994. godine u tadašnjem Zbornom području Bjelovar, nakon ostvarenja svih potrebnih preduvjeta, prišlo se ustrojavanju jake, samostalne, protuoklopne postrojbe koja će postati nositelj protuoklopne borbe Zbornog područja na glavnim pravcima ugroze od strane srbo-četničkog neprijateljskog oklopništva, a svojom mobilnošću ista će biti upotrebljiva po ukazanoj potrebi i na svim crtama bojišnice tada okupirane Republike Hrvatske.

Odlukom Ministra obrane od 30. lipnja 1994. godine intenzivno se kreće s ustrojavanjem 13. PO trd-a Koprivnica – samostalnog protuoklopnog divizionu s mirnodopskim razmještajem u Vojarni *Ban Krsto Frankopan* u Koprivnici. Postrojba je po ustroju bila djelatno-pričuvnog sastava sdjelatnom jezgrom, a ustrojavanje iste preuzima i njome zapovijeda bojnik Damir Vuković, iskusni topnički časnik stasao u DR-u.

Sl. 1. VRO *Bljesak*, posluša protuoklopnog topa MT-12
(M. D. Vuković).

Postrojba se ubrzano počinje popunjavati topničko-raketnim oruđima, raketnim sustavima POVRSI. i II. generacije, vozilima i potrebitim MTS-om za zadaće koje će se pred nju uskoro postaviti. Pričuvnici, nukleusove podravsko-prigorske postrojbe, postaju najvećim dijelom već prekaljeni bojovnici ugaslih ratnih postrojbi, koprivničke 117. br R HV-a, topnici iz koprivničkog 6. HaD-a, 61. lad PZO-a, T.G 145., đurđevačke bojne 105. brigade kao i križevačkog 15. mpoada, uz određen broj mladića koji su tek završili vojni rok u HV-u, a bili su tzv. „kritičnih“ protuoklopnih raketnih specijalnosti II. generacije i obučeni u vođenju protuoklopnih raketa POVRS 9K 111 Fagot.

Veliku ulogu u samoj popuni postrojbe odigrali su Uredi za obranu Koprivnica, Križevci i Đurđevac putem tadašnje Uprave za obranu Koprivničko-križevačke županije.

S pripadnicima postrojbe od početka se

kreće u ubrzanu, plansku, ciljanu vojnu izobrazbu kao pripremu za sve predstojeće bojne zadaće, za vojno-redarstvene operacije koje će se uskoro naći pred 13. PO trd-om Koprivnica s ciljem konačnog oslobađanja okupiranih dijelova Republike Hrvatske.

Već krajem 1994. godine zapovjednik 13. PO trd-a Koprivnica dobiva zapovijed, temeljem ukazanih potreba, o predpočinjavanju postrojbe iz ZP Bjelovar pod zapovijedanje tada tek ustrojenog IZM GS HV-a (Izdvojeno zapovjedno mjesto Glavnog stožera HV-a) i stavljanje pod direktno zapovijedanje general pukovniku Marijanu Marekoviću, a za potrebe planiranja, pripreme i samog izvođenja predstojeće vojno-redarstvene operacije *Bljesak*.

2. VRO *Bljesak*, 1. svibnja 1995. godine

Od trenutka predpočinjavanja IZM GS HV-u sve aktivnosti i sva predstojeća intenzivna, višemjesečna obuka, brojni stožerni trenazi i izvedena izviđanja u području Novske provode sekako bi postrojba što spremnije dočekala početak oslobađanja zapadne Slavonije kao sudionica vojno-redarstvene operacije *Bljesak* (na smjeru operacije – zapad).

Dana 28. travnja 1995. godine uvečernjim satima zapovjedništvo postrojbe dobiva dugo očekivani željeni signal i zapovijed za mobilizaciju pričuvnog sastava koja se provodi na mobilizacijskom zborištu postrojbe u selu Koprivnički Ivanec. Dočekali smo i taj trenutak da nakon dugih, mučnih i besplodnih pregovora sa Srbo-četnicima krenemo u konačno oslobađanje zapadne Slavonije i dovršimo započeto još 1991. godine prvim oslobodilačkim operacijama Hrvatske vojske *Otkos-10* i *Orkan '91* kada smo zaustavljeni u oslobađanju okupiranih teritorija potpisivanjem Sarajevskog sporazuma. Konačno je došlo vrijeme da se pobunjenim Srbima, potpomognutim četnicima, pokaže čvrstina i odlučnost u uspostavi ustavno-pravnog poretka na do tada privremeno okupiranom teritoriju RH.

Zapovjednik 13. PO trd-a VRO *Bljesak* dobiva zadaću ustrojavanja POOd-1 (protuoklopnog odreda) na glavnom pravcu napada naših snaga smjerom Novska – Okučani, duž tada okupirane autoceste uz bok gardijskih bojni (pješačka bojna 1. gbr-a *Tigrovi*, pješačka i oklopna bojna 3. gbr-e *Kune*) sa zadaćom

zaštite gardijskih postrojbi od neprijateljskog oklopništva i sprečavanja očekivanog protunapada tijekom same operacije. Postrojba dolazi po izvršenoj mobilizaciji, prikriveno u ranim jutarnjim satima, u predviđeno protuoklopno očekivano područje sjeverno od Novske, u šumu Brestača iz koje će po signalu zaposjedati svoje protuoklopne paljbe položaje na pravcima djelovanja postrojbi.

Sama operacija započela je 1. svibnja 1995. godine u 5.30 sati. Tijekom operacije raketna bitnica POVRS pridodaje se oklopnoj bojni 3. gbr-e i s njom se probija na glavnom pravcu napada duž autoceste Novska – Okučani sa zadaćom protuoklopne zaštite. Dostizanjem crte kod mosta Sloboština na autocesti, na ulazu u Okučane, postrojba se s oklopnom bojnom 3. gbr-e zaustavlja kako bi se tijekom noći omogućilo izvlačenje civilnog stanovništva iz Okučana prema Staroj Gradišci. Dijelovi 13. PO trd-a tijekom VRO *Bljesak* angažiraju se i na pomoćnom pravcu napada naših snaga na potezu Novska – Jasenovac s ciljem protuoklopne borbe.

Ujutro 2. svibnja 1995. godine pripadnici raketnog djela postrojbe ulaze s bojom 1. HGZ-a u prazne Okučane, a naša topnička bitnica PO topova 100 mm zaposjeda paljbene položaje na pomoćnom pravcu napada oko Jasenovca, Mlake i Jablanca sa zadaćom onemogućavanja protunapada neprijateljskih oklopnih postrojbi iz smjera Uštica – Jasenovac. Tijekom operacije, 13. PO trd nije imao gubitaka, a zarobljenim protuoklopnim sredstvima postaje najopremljeniji samostalni divizion ove namjene.

Nakon završetka VRO *Bljesak* i smirivanjem bojnih djelovanja postrojba se kompletiira i ostaje još neko vrijeme na protuoklopnim položajima na osiguravanju državne granice uz rijeku Savu u području Jasenovca kada zapovjednik dobiva novu zadaću o predpočinjavanju 13. PO trd-a Koprivnica, ovog puta zapovjedniku ZP Karlovac, general pukovniku Miljenku Crnjcu. Bio je to vrlo jasan znak zapovjedniku 13. PO trd-a i njegovom stožeru da nema odmora i da se kreće u konačno oslobađanje RH! Započinju nove intenzivne pripreme za vojno-redarstvenu operaciju *Oluja*.

3. VRO Oluja, 4. kolovoza 1995. godine

Pretpočinjavanjem postrojbe Zbornom području Karlovac, tijekom mjeseca lipnja, započinju intenzivna izviđanja crte bojišnice od Turnja, Duge Rese pa sve do Barilovića, Cerovca i Mrežničkog Bresta u području međurječja, vrši se novo popunjavanje postrojbe potrebitim sredstvima i ljudstvom kako bi što spremniji dočekali signal za izvršenje nove bojne protuoklopne zadaće koja će biti dodijeljena 13. PO trd-u na tada najužem dijelu Hrvatske, u području tzv. „međurječja“, prostora južno od Duge Rese, a između rijeka Mrežnice i Korane. Nakon zapadne Slavonije, Podravci i Prigorci će sada krenuti u oslobađanje Korduna!

Nije se dugo čekalo na signal za domobilizaciju kompletnog sastava divizijuna koja je započela u večernjim satima 27. srpnja 1995. godine u Koprivničkom Ivancu. Divizijun, nakon još jedne vrlo uspješno provedene mobilizacije, vrši hodnju do karlovačke bojišnice. Po pristizanju u područje kod Duge Rese, postrojba se razmješta i započinju intenzivne pripreme, ukopavanje topničkih oruđa, brojna izviđanja, uspostavu sustaveva, izbor promatračnica i povezivanje sastalim susjednim postrojbama u zoni odgovornosti.

Zapovjednik 13. PO trd-a od zapovjednika Zbornog područja Karlovac general pukovnika Miljenka Crnjca prima vrlo zahtjevnu i odgovornu zadaću, uz predstojeću VRO Oluja, da od 13. PO trd-a ustroji protuoklopni odred (pod nazivom POOd-13) za izvršenje ove zadaće. Ovog puta ojačan je svodom tenkova, inženjerskom postrojbom, protuoklopnim ojačanjem iz domicilnih postrojbi, kao i dodatnim PZO sredstvima i kao takav postaje nositelj protuoklopnog boja u području „međurječja“ gdje je širina slobodnog hrvatskog teritorija tada iznosila jedva nekoliko kilometara i nije se smjelo dozvoliti presijecanje Hrvatske na dva dijela uslijed očekivanog protuudara neprijateljskih tenkova iz pravca Slunj – Veljun. Presijecanje tog uskog dijela slobodnog teritorija dovelo bi do prodora neprijatelja sve do granice sa Slovenijom, a time i do nesagledivih posljedica po Republiku Hrvatsku. Još jednom je 13. PO trd dobio zadatak da niti jedan neprijateljski tenk ne smije proći kroz raspored našeg protuoklopnog odreda koji se rastezao u dužini od 15 km, od Duge Rese sve do Generalskog stola!

Sama VRO Oluja započela je 4. kolovoza 1995. godine u 5.00 sati topničkom pripremom i raketiranjem hrvatskog zrakoplovstva po komunikacijskim centrima neprijatelja, a prvi top koji je bojno djelovao na našem dijelu bojišnice bio je upravo protuoklopni top 100 mm našeg 13. PO trd-a koji je preciznim pogotkom uništio neprijateljski top i položaj na dominantnom brdu ispred samih naših položaja. Protuoklopni odred se, na tom dijelu bojišnice, pokazao kao učinkovita višenamjenska postrojba jer je uz svoju temeljnu zadaću, borbe protiv neprijateljskog oklopa, odrađivao i ostale borbene zadaće. Precizni protuoklopni topovi i protuoklopne rakete divizijuna precizno su neutralizirali brojne utvrđene otporne točke neprijatelja, njihova utvrđena zapovjedna mjesta, neprijateljske vatrene otporne točke i sve ono čime je neprijatelj pokušavao zaustaviti nezaustavljivi hrvatski vojni stroj. Svojom paljbom potporom divizijun je omogućio našem pješastvu, prvenstveno iz dugoreške 137. dp-e, u čijem je rasporedu postrojba djelovala, brže napredovanje, pružajući mu punu pomoć kod probijanja prve crte obrane neprijatelja.

Tijekom same VRO Oluja pravci bojnog djelovanja postrojbe i njezinih dijelova bili su na nekoliko pravaca: Barilović – Kosijersko selo – Krnjak; Sića – Perjasica; Mateško Selo – Perjasica; Ogulin – Slunj – Vojnić; Turanj – Cerovac Tušilovički – Vojnić i Orlovac – Kamensko – Turanj.

Na ovom dijelu bojišnice neprijatelj (snage 21. Kordunskog korpusa, 11. mbr i 13. pbr) je pružao vrlo jak, organiziran otpor i borbe su bile žestoke i trajale su puno duže nego na ostalim bojišnicama tijekom VRO Oluja. Neprijatelj je bio vrlo kvalitetno utvrđen, naročito na Turnju izrađenim dubokim rovovima za svoje tenkove iz kojih je godinama nesmetano granatirao Karlovac.

Prvi napad naših snaga nije uspio zbog jakog neprijateljskog otpora i naše snage su poslano upravo u područje tzv. „međurječja“, između Mrežnice i Korane prema selu Krnjaku i prema Vojniću. Područje „međurječja“, nakon žestokih borbi, oslobođeno je 5. kolovoza. Nažalost, tijekom naših napada 13. PO trd imao je prve gubitake, tri ranjena pripadnika divizijuna (Vladimir Miklošić, Dubravko Špoljar i Nenad Tomašek) od topničkog i tenkovskog neprijateljskog djelovanja.

Sl. 2. Zapovjedništvo 13. PO trd-a Koprivnica u VRO *Oluja* (M. D. Vuković).

Kakva je dinamika bila na tom dijelu bojišnice govori podatak da je bojnik Vuković tijekom same operacije pojačao svojom mobilnim raketnim desetinama POLK Fagot i susjedne postrojbe (143. dp Ogulin) koja je nadirale pravcem Ogulin – Slunj – Veljun – Vojnić, kao i varaždinsku 104. br-u na smjeru njihovog napada.

Neprijateljski utvrđeni položaji na brdu Šanac kod Turnja oslobođeni su tek 7. kolovoza i njegovim oslobađanjem 13. PO trd, u uloženi protuoklopnog odreda, dobiva i novu zadaću: premještanja protuoklopnog odreda preko Turnja u šire područje Vojnića i zauzimanja protuoklopnih položaja s ciljem sprečavanja eventualnih tenkovskih protunapada neprijatelja iz smjerova Gvozd (Vrgin most) – Vojnić – Karlovac i smjera Slunj – Karlovac. Uslijedilo je čišćenje Petrove gore od zaostalih neprijateljskih ostataka i procijenjeno je kako je neprijatelj u tolikoj mjeri razbijen da više ne postoji realna opasnost od bilo kakvog protunapada, a 8. kolovoza uslijedila je konačna predaja 21. Kordunskog korpusa.

Dana 12. kolovoza 13. PO trd se vraća – nakon sudjelovanja u još jednoj povijesnoj vojno-policijskoj operaciji – u mirnodopsko mjesto razmještanja, u svoju Koprivnicu, a pripadnicima postrojbe tisuće Koprivničana na glavnom koprivničkom trgu priređuju nezaboravan doček! Slijedi sređivanje ratne

tehnike u koprivničkoj vojarni i demobilizacija pričuvnog djela postrojbe – no, ne zadugo!

4. Priprema za oslobađanje Podunavlja

Krajem rujna 1995. godine zapovjednik 13. PO trd-a, bojnik Damir Vuković, pozvan je u zapovjedništvo ZP-a Bjelovar kod nadređenog zapovjednika, general bojnika Luke Đanka i od njega dobiva novu direktivu o pretpočinjavanju postrojbe, ovog puta ZP-u Osijek i njegovom tadašnjem zapovjedniku general pukovniku Đuri Dečaku.

Bilo je jasno kako se nakon velikih pobjeda nad okupatorima kreće u pripreme za dugo očekivano i konačno oslobađanje zadnjeg dijela okupiranog hrvatskog teritorija – Podunavlja. Zapovjedništvo 13. PO trd-a sada kreće u područje Osijeka, u izvidanja pravca eventualnog budućeg planiranog djelovanja postrojbe, biranja lokacija razmještanja, odabira očekivanog područja i definiranje protuoklopnih položaja za operaciju, vrše se povezivanja sa susjednim zapovjedništvima postrojbi i odrađuju se ostale operativne pripreme za operaciju *Dunav*.

Samoj pripremi provođenja ove planirane operacije oslobađanja prethodila je, više nego uspješna, obavještajna operacija pod nazivom *Manjinjorgo* koju je provela Obavještajna uprava GS OS RH. Sama operacija je planirana u najstrožoj tajnosti, u pripremi su poduzimane brojne simulacije, bespilotnim letjelicama

Sl. 3. Zapovjednik 13. PO trd-a Koprivnica Damir Vuković sa suradnicima (M. D. Vuković).

snimao se teren kako bi se prikupili podatci o snazi neprijatelja čija je koncentracija bila iznimno velika.

Zadaća dodijeljena 13. PO trd-u u planiranoj operaciji opet je bila vrlo složena. Od 13. PO trd-a Koprivnica trebalo je ustrojiti protuoklopni odred sa svim potrebnim pojačanjima istog, a zbog izrazite zahtjevnosti planirane zadaće i protuoklopnog djelovanja koje bi davalo protuoklopnu zaštitu virovitičkoj 81. gardijskoj bojni 3. gbr-i *Kune*, na planiranom pravcu napada glavnim smjerom Osijek – Daruvar – Kneževi Vinogradi – Batina sve do izbijanja na državnu granicu na Dunavu s prelaskom u odsutnu obranu kod Batine.

Bio je to pravac dužine više od 40-ak kilometara, prepun neprijateljskog oklopa kojeg su mobilne protuoklopne snage 13. PO trd-a morale munjevito neutralizirati i ostvariti dobivenu zadaću. O zahtjevnosti postavljene zadaće govori podatak da je pod zapovijedanjem bojnika Vukovića za ovu zadaću trebao biti pridodan još jedan protuoklopni divizijun, i to 9. PO trd iz Rijeke, kako bi se na zadanom pravcu odradile sve tražene protuoklopne zadaće. I za ovu zadaću 13. PO trd je od strane Glavnog stožera izabran zbog iskazane hrabrosti i odlučnosti naših Podravaca i Prigoraca u zadnjim oslobodilačkim operacijama, kao i vrhunske vojne osposobljenosti i stručnosti djelatne jezgre zapovjedništva postrojbe.

U tijeku samih priprema za operaciju, neprijatelj postaje svjestankrajnjeg ishoda planirane operacije naših snaga, inicira i započinježurne pregovore o mirnoj predaji tog još okupiranog teritorija RH i 12. studenog 1995. godine u Erdutu se potpisuje *Temeljni sporazum o mirnoj reintegraciji Podunavlja*, a koji je kasnije uspješno okončan i provedena je mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja. Zahvaljujući mudroj vojnoj odluci dr. Franje Tuđmana izbjegnute su žrtve hrvatskih vojnika i policajaca koje bi nastale tijekom izvođenja planirane operacije. Sama operacija je kasnije u javnosti nazvana *Vukovarska golubica*.

5. Mirnodopske zadaće

Zapovjedništvo 13. PO trd-a vraća se u svoju domicilnu vojarnu *Ban Krsto Frankopan* u Koprivnici, provodi demobilizaciju pričuvnika i konačno se posvećuje mirnodopskim zadaćama, održavanju brojne tehnike i daljnjoj planskoj izobrazbi svojih pripadnika, protuoklopnika topničkih i raketnih specijalnosti državajući bojnu spremnost postrojbe na najvišoj razini u narednih nekoliko godina.

Prelaskom na mirnodopski ustroj OS RHratna postrojba 13. PO trd-a preustrojava se krajem 1999. godine u svoju pravnu slijednicu: 677. PO trb u 6. ZP OSRH, a kasnijim preustrojem i u 667. PO trbr 1. korpusa HKoV.

Kroz 13. PO trd Koprivnica prošla su ukupno 492 pripadnika iz Koprivničko-križevačke županije, a pripadnici postrojbe odlikovani su medaljama *Bljesak*, *Oluja*, *Spomenicom Domovinskog rata* (odlikovana su 124 pripadnika), *Spomenicom Domovinske zahvalnosti* (6 pripadnika), *Redom hrvatskog pletera* (4 pripadnika) i *Redom hrvatskog trolista* (3 pripadnika). Za svoj ratni put 13. PO trd je više puta pohvaljivan od NGS HV-a, zapovjednika IZMGS HV-a, Zapovjednika ZP-a Bjelovar, zapovjednika I. i VI. ZP-a OS, a više pripadnika je nagrađeno i pohvaljeno za svoj doprinos tijekom Domovinskog rata. Postrojba i njezin zapovjednik primili su i niz civilnih priznanja: od plakete Karlovačke županije pa do zahvalnica gradova Novske i Koprivnice.

13. PO trd je svojim ratnim putem i hrabrošću svojih pripadnika nastavio i dovršio ono što su započeli hrabri pripadnici slavni ratnih postrojbi Koprivničko-križevačke županije još 1991. godine i tako dokazao kako se Podravci i Prigorci mogu od vrijednih seljaka i radnika pretvoriti u beskompromisne i hrabreratnike ako je u pitanju opstojnost i teritorijalna cjelovitost jedine nam naše Republike Hrvatske!